

Analýza dopadů novel Zákonníku práce a Zákona o zaměstnanosti na trh práce a studentské brigády

Po 4 měsících studia novel Zákonníku práce a Zákona o zaměstnanosti platných od 1.10.2004 zpracovali zaměstnanci agentury práce s 15-letými zkušenostmi v oboru, daňoví poradci a právníci analýzu jejich dopadů na zaměstnance, zaměstnanost, živnostníky, státní aparát, státní rozpočet a šance studentů na splnění podmínek zákona v novém systému :

- 1) **dopad na zaměstnance stálé a krátkodobé** - stálí zaměstnanci touto novelou nic nezískali. Naopak velmi tvrdý dopad má na krátkodobé zaměstnance, tj. vedlejší pracovní poměry a zejména studenty středních a vysokých škol, důchodce a matky na rodičovské dovolené. Ti doposud pracovali prakticky vždy na Dohodu o provedení práce, nejčastěji prostřednictvím pracovních agentur. Nebyli nuceni si shánět práci sami a příchodem do agentury získali obratem nabídku několika desítek pracovních míst a druhů prací. Z Dohody o provedení práce se platila pouze daň z příjmu, sociální a zdravotní pojištění ne. Mělo to svou logiku neboť studenti, matky, a důchodci jsou primárně zdravotně, případně sociálně, pojištěni státem. Novelou zákonů bylo agenturám zakázáno používat Dohodu o provedení práce. Musejí ze všech pracovních poměrů za všechny klienty hradit sociální a zdravotní pojištění a tím byli jejich pracovníci zdraženi na trhu práce řádově o 100%. Pojistné činí souhrnně u pracovníka a agentury 47,5%, dále v průměru 0,56% zákonné pojištění odpovědnosti za škody a za každých 25 pracovníků povinnost zaměstnat jednoho zdravotně postiženého nebo uhradit státu pokutu ve výši 2,5 násobku průměrné mzdy. A to v situaci, kdy už v lednu 2004 zdražila práce díky přesunu v sazbách DPH z 5% na 22% (respektive 19% od května) a v srpnu byl nejčastěji krátkodobě zaměstnávaným skupinám (studenti, matky, důchodci) odejmut odpočet na zdravotní pojištění a platí tak spolu se zaměstnavatelem nyní 13,5 haléře už z každé vydělané koruny. **Krátkodobá práce zdraží = krátkodobé práce ubude nebo se přesune do šedé a černé ekonomiky.**
- 2) **dopad na zaměstnanost** - v roce 2003 zaměstnaly pracovní agentury přes 170.000 pracovníků (např. jen JOB-centrum 3.000). Ve srovnání s klasickými zaměstnavateli typu Českých drah a.s. nebo koncernu OKD a.s. to reprezentuje 2x celé České dráhy nebo 11x koncern OKD. Tato pracovní místa jsou ohrožena jednoduchým principem - o 100% dražší zboží si koupí daleko méně zákazníků a mnoho si ho nekoupí vůbec. Zástupci obchodních řetězců a část výrobců již veřejně prohlásili, že za těchto podmínek se jim krátkodobí pracovníci nevyplatí a nahradí je přesčasy stávajících zaměstnanců nebo nákupem strojů. Stroji velmi výhodně, protože novela zákona o dani z příjmu umožnila rychlejší odpisy strojů a zvýhodnila investice do nich. V České republice tak hrozí situace, že počátkem roku 2005 obrazně řečeno zkrachují 2x po sobě České dráhy nebo 11x koncern OKD a zaplaví trh práce nezaměstnanými. O nějakém zaměstnávání studentů brigádníků asi nebude řeč, když jej na Ostravsku díky novelám zdražíme z nynějších obvyklých 62,- na 105,- Kč za hodinu práce. **Krátkodobých prací ubude nebo zcela zmizí, s přechodem na strojovou výrobu bude ohrožena i existence stálých pracovních míst.**
- 3) **dopad na živnostníky** - v rámci boje s praktikami tzv. švarc systému, byly do novel zákona vtěleny 3 základní způsoby činnosti firem. Buď budou zaměstnávat vlastní pracovníky, nebo si najmou pracovníky od agentury práce, nebo si objednájí práce u jiných firem s daným předmětem činnosti, které zaměstnávají pracovníky v pracovních právních vztazích. Zákon pod hrozbou vysokých sankcí umožňuje najmout si na práce jinou firmu, ale jen takovou, která má zaměstnance. Což živnostník bez zaměstnanců sám o sobě není a ani takto šířeji to zákon nedefinuje. Takže postižena je celá ekonomika a je to v podstatě rok 1948 naopak - **oklikou zlikvidujeme ty malé - firmy si od nich pod hrozbou pokuty nesmějí práce objednat a ony jim pod hrozbou pokuty nesmějí práce dodat – a tím ohrozíme existenci velkých.** Zdaleka ovšem nejde jen o živnostníky, spousta jiných licencovaných profesí jsou na tom z pohledu zákona stejně (advokáti, notáři, lékaři, lékárníci, daňoví poradci....). Oni ani zaměstnance, kteří by objednanou práci vykonali, v podstatě v praxi mít nemohou. Jejich činnost je vázána na ně jako osoby, kterým bylo vydáno příslušné oprávnění (např. složeny advokátní zkoušky a přijati do komory). Příklady :
  - a) jsem stavební firma a najímám si na část věcí např. u RD instalatéry - lze, pokud to bude instalátorská firma se zaměstnanci. Nelze, pokud to bude 1 živnostník (nemůže sám sebe zaměstnat) a dokonce ani tehdy když bude mít 1-2 zaměstnance, ale zakázku udělá sám svými rukama = poruší zákon. Hned mám já, jako objedávající, až milion pokutu. **Copak je něco špatného na tom, že malý živnostník "vzobává" nezajímavé zakázky u velkých firem, které jsou díky svému jménu tuto zakázku schopny získat a zaštitit svým jménem ?**
  - b) jsem daňový poradce a najímám si na část věcí, které tak dobře neovládám, konzultaci u kolegy, jiného daňového poradce. Zde nelze nic. Daňový poradce je licencovaná činnost mimo živnosti a nelze mít je jako zaměstnance a ani on sám si jiné najmout nemůže a pokud ano, stejně práce podepíše svým jménem. Hned mám já, jako objedávající daňový poradce, až milion pokutu. Už se o tom v jejich komoře diskutuje. **Zákon nutí dva rovnoprávné subjekty uzavírat mezi sebou pracovní právní vztah, který defacto nevzniká (při konzultaci s kolegou- daňovým poradcem přece není vztah nadřízenosti a podřízenosti).**
  - c) jsem advokát a díky zaneprázdnění nebo nemoci si na zastoupení klienta u soudu či výslechu vezmu kolegu z naší právní kanceláře, s nímž denně již léta podnikám. Nelze. Advokát je licencovaná činnost mimo živnosti a nelze mít je jako zaměstnance a ani on sám si jiné najmout nemůže a pokud ano, stejně práce podepíše svým jménem. Hned mám já, jako objedávající advokát, až milion pokutu. Už se o tom v jejich komoře ví a diskutuje co s tím. **To budeme pokutovat advokáta za to, že chce obhajovat klienta ?**
  - d) oblast obchodních zástupců jak klasických (firma prodává zboží a má obchodní zástupce rozptýlené po republice, většinou na ŽL protože prodávají i sortiment dalších firem), tak i v multilevel systémech typu Oriflame, Avon atp. (všichni mají ŽL a podnikají na sebe v tzv. sítích), tak i třeba u stavebních spořitelén, pojištění atd.. **To všechny tyto obchody zakážeme ?**
- 4) **dopad na orgány státní správy** - doposud zaměstnávání prostřednictvím agentur nijak nezatěžovalo orgány státní správy. Agentura člověka zaměstnala a odvedla za něj daně. Do budoucna bude muset dotyčného přihlásit na OSSZ a jeho zdravotní pojišťovnu. Přihlásit při zahájení práce a odhlásit po jejím ukončení. Nejde zde zdaleka o 170.000 osob dle statistiky roku 2003. Mnoho z nich pracuje opakovaně v krátkých časových úsecích v průběhu celého roku tak, jak jim dovolí časové možnosti. Například JOB-centrum Ostrava dle statistiky roku 2003 provedlo s 3.251 pracovníky 14.573 takových krátkodobých brigád. To znamená ročně na místní Okresní správu sociálního zabezpečení zaslat 29.146 přihlášení a odhlášení (tj. 2.428 měsíčně, tj. 110

ks každý pracovní den). Totéž zdravotním pojišťovnám. Dále posílat dle zákona nově seznamy všech osob na všechny spolupracující firmy, tj. ohlásit se všemi národními 3.251 osob 223 firmám, i kdyby tam dělaly za rok jen 2 hodiny. Pokud bychom tato data použili na celou republiku, pak zmíněných 170.000 osob pracujících u agentur mělo 762.045 krátkodobých pracovních poměrů. Jen OSSZ tak v republice nově zahltí 1.524.090 přihlášení a odhlášení (tj. 127.007 měsíčně, tj. 5.773 ks každý pracovní den). Totéž všechny zdravotní pojišťovny. Výsledkem bude ohromný nárůst byrokracie a nutnost přijetí dalších úředníků, rozšíření prostor kanceláří a archivů. **Zvýšení byrokracie stojí vždy peníze navíc, jak firmy, tak stát.**

- 5) **dopad na státní rozpočet** - vláda očekává pozitivní dopad těchto opatření pro státní rozpočet, když prostým vynásobením 170.000 pracovních poměrů, doposud neplaticích zdravotní a sociální pojištění, získá odhadem při minimální mzdě na sociálním a zdravotním pojištění za rok 6,5 miliardy korun. Tento předpoklad je naprosto mylný. Zmíněných 6,5 miliardy musí firmy navíc zaplatit za doposud používanou pracovní sílu. Tedy o tolik **sníží svůj daňový základ** a při současně výšce daně z příjmu právnických osob tak státní rozpočet přijde okamžitě o 2,015 miliardy. Přínos pro SR se nám snížil na 4,5 miliardy a to stále za předpokladu, že všechny firmy si koupí o 100% dražší zboží, tedy stejného pracovníka za dvojnásobek. To je ekonomický nesmysl. Protože se zástupci firem již dali slyšet že drahé pracovníky zaměstnávat nebudou, můžeme očekávat **přesun práce z lidí na stroje** (tedy jejich nákup a další snížení odvodu daně z příjmu, navíc nově podpořený vyššími odpisy) a rovněž tlak na stávající zaměstnance k vyšší výkonnosti. Pokud to udělají velcí hráči na trhu krátkodobé práce, například hypermarkety, pak vláda může očekávat přínos sotva 1/3, tedy jen 1,5 miliardy (už nyní nahrazují například uklízečky úklidovými stroji, což znamená úsporu cca 17 pracovníků / 1 směna / 1 stroj). Zbýlých 1,5 miliardy je pořád ještě dost peněz, ovšem ty se rozplynou ve **spekulativním chování pracovníků, kteří doposud neměli nárok na nemocenské dávky**. Mělo to logiku, protože nemocný student leží doma zadarmo, stejně jako zadarmo studuje. Nyní mu stačí zajít do agentury, nechat se zaměstnat a v den nástupu do práce donést neschopenku. Podniky, které si zaměstnávaly studenty již dříve na pracovní poměr se vším všudy, tyto skutečnosti potvrzují. Proč neproležet 2x ročně 2 měsíce zkuškového období (vysokoškolák) nebo 2 měsíce prázdnin (středoškolák) za peníze z nemocenské, když doposud jsem na ně musel pracovat. **Spolu se zmíněným dopadem na nárůst byrokracie novely Zákona o zaměstnanosti a Zákoníku práce v konečném důsledku znamenat ne příjmy, ale naopak další výdaje státního rozpočtu.**
- 6) **šance studentů v novém systému na splnění podmínek zákona** – z úst MPSV ČR se dovídáme : "Dalším důvodem pro placení sociálního a zdravotního pojištění u studentských brigád je fakt, že od 1. 10. 2004 se absolventům pro účely příznání podpory v nezaměstnanosti nezapočítává doba studia. Aby mohli tuto dávku pobírat, musí splňovat základní podmínku jako všichni ostatní uchazeči o zaměstnání - odpracovat v posledních třech letech minimálně dvanáct měsíců. Do této doby se jim budou započítávat veškeré brigády během studia, které zakládaly účast na sociálním pojištění." To je naprostá nehoráznost. Důkaz je jednoduchý - vysokoškolák má za rok souhrnně cca 3 měsíce prázdnin, jinak buď navštěvuje výuku v rámci semestru nebo absolvuje zkoušky a připravuje se na ně ve zkuškovém období. Za 3 roky tak má k dispozici jen 9 měsíců volna, které by musel celé zasvětit brigádám plus ve školním roce odpracovat o víkendech dalších 3 měsíce, aby podmínkám zákona vyhověl. Tedy je tlačěn jednoznačně do systému buď studovat a nemít nárok na podporu, nebo na úkor studia vydělávat a riskovat, že např. díky nemoci nebo studiu 1 semestru mimo republiku 12 měsíců práce za poslední 3 roky stejně nestihne. Středoškolák je díky svému volnu zcela mimo tento systém - má jen 2 měsíce prázdnin a jinak volno pouze přes víkend, protože školu mu často končí pozdě odpoledne a v pracovních dnech tak brigády mít nemůže. Takže za 3 roky musí propracovat celých 6 měsíců prázdnin a dalších 6 měsíců o víkendech. Jinak na podporu stejně nedosáhne. **Odůvodnění MPSV ČR pro zdražení studentské práce povinným sociálním a zdravotním pojištěním z důvodu pozdějšího nároku na podporu v nezaměstnanosti je zcela nesmyslné.**

V příloze analýzy je konkrétní výpočet finančních dopadů novely zákona na hospodaření pracovní agentury podle hospodářských výsledků z roku 2003. Připomínám, že se jedná o 3.000 pracovníků za rok, pro celou ČR tak stačí všechny čísla vynásobit cca 57 a máme situaci odpovídající 170.000 pracovníků zaměstnaných u všech agentur v ČR ročně.

Ing.Radovan Burkovič, jednatel

JOB-centrum Ostrava, s.r.o.
koleje VŠB-TUO, budova A 3.patro
Studentská 1770 / 1
700 32 Ostrava Poruba

Tel. 596 914 178, 596 996 386
Fax 596 911 856
GSM 603 451 105

Email : info@jobcentrum.cz
Internet : www.jobcentrum.cz

Dodávky prací a brigády pro studenty na Ostravsku od března 1990

Náklady na hodinu práce studenta

(zjednodušený výpočet, výše DPH v obou případech nebere v potaz výšku provize agentury)

ROK 2003

Studentova čistá mzda ..... 50,- Kč

Studentova daň z příjmu 15% ..... 9,- Kč

Studentovo zdravotní a sociální pojištění 0% ..... 0,- Kč

Zdravotní a sociální pojištění agentury 0% ..... 0,- Kč

Daň z přidané hodnoty 5% ..... 3,- Kč

CELKEM NÁKLADY 2003 ..... 62,- Kč

ROK 2004

(po novele Zákoníku práce a Zákona o zaměstnanosti)

Studentova čistá mzda ..... 50,- Kč

Studentova daň z příjmu 15% ..... 9,- Kč

Studentovo zdravotní a sociální pojištění 12,5% ..... 8,50 Kč

Zdravotní a sociální pojištění agentury 35% ..... 20,70 Kč

Daň z přidané hodnoty 19% ..... 16,80 Kč

CELKEM NÁKLADY 2004 ..... 105,- Kč

ROZDÍL rok 2004 x rok 2003

Kč 43,- / hod. PRO STÁT!

Příklad dle statistiky JOB-centrum Ostrava rok 2004

(zjednodušený výpočet, výše DPH v obou případech nebere v potaz výšku provize agentury)

Vyplaceno studentům v čistých mzdách ... 20.000.000,- Kč

Odvedeno na dani z příjmu studentů 15% .. 3.529.411,- Kč

Odvedeno na dani z přidané hodnoty 5% ... 1.176.470,- Kč

CELKEM NÁKLADY 2003 ..... 24.705.881,- Kč

STÁT DOSTAL V ROCE 2003 4.705.881,- Kč

Příklad dle statistiky JOB-centrum Ostrava rok 2004

(po novele Zákoníku práce a Zákona o zaměstnanosti)

Vyplaceno studentům v čistých mzdách ..... 20.000.000,- Kč

Odvedeno na dani z příjmu studentů 15% ..... 3.529.411,- Kč

Odvedeno pojištění studentů 12,5% ..... 3.361.344,- Kč

Odvedeno pojištění agentura 35% ..... 9.411.764,- Kč

Odvedeno na dani z přidané hodnoty 19% .... 6.897.478,- Kč

Odvedeno povinném odvodu za ZPS 4% ..... 431.675,- Kč

Odvedeno pojištění odpovědnosti 0,56%..... 150.588,- Kč

CELKEM NÁKLADY 2004 ..... 43.782.260,- Kč

STÁT DOSTANE V ROCE 2004 23.782.260,- Kč

ROZDÍL rok 2004 x rok 2003

19.076.379,- Kč PRO STÁT!

JOB-centrum a slogan roku 2003 :

RYCHLE – LEVNĚ – LEGÁLNĚ

Student uzavřel Dohodu o provedení práce a šel pracovat.

Opakovaně, bez dalších papírů, nastupoval podle svého volna ve škole na brigády po celý rok.

JOB-centrum a slogan roku 2004 :

(po novele Zákoníku práce a Zákona o zaměstnanosti)

~~**RYCHLE – LEVNĚ – LEGÁLNĚ**~~

Student uzavře Pracovní smlouvu a bude moci pracovat libovolně. Odvede veškerá pojištění. Agentura jej přihlásí na všech úřadech a po ukončení brigády (někdy jen pár hodin, jindy pár dní) opět odhlásí. Protože v době, kdy nemá pro něj práci, by ho musela platit jako by měla prostoj.

Student uzavře Dohodu o pracovní činnosti a bude moci pracovat jen 20 hodin týdně. Odvede veškerá pojištění. Agentura jej přihlásí na všech úřadech a po ukončení brigády (někdy pár dní, jindy jen pár hodin) opět odhlásí.

Výsledkem bude ohromný nárůst byrokracie. Dle statistiky 2003 JOB-centrum Ostrava provedlo 14.573 takových krátkodobých brigád. To například znamená ročně jen na místní Okresní správu sociálního zabezpečení zaslat 29.146 přihlášení a odhlášení (2.428 měsíčně, 110 denně). Dále posílat seznamy všech osob na všechny spolupracující firmy, tj. ohlásit se všemi národními 3.251 osob 223 firmám, i kdyby tam dělaly jen 2 hodiny. Dále.....

POMALU – DRAZE - LEGÁLNĚ